

Puheenjohtajan palsta	s.2
Pääkirjoitus	s.3
Kirjaesittely: <i>Ihmisyys</i>	s.3
AGON haastattelee Taneli Kukkosta	s.4
Ikiroudasta pohjolan Roomaan, Panu Hyppönen	s.6
AGON palkitsee	s.8
Kivenä sandaalissa, Niilo Nikkonen	s.8
Kulttuurikritiikkiä agraariyhdistyksessä, Päivi Rantala	s.10
Urheilujournalismi - todellisuuden rumempi kopio, Lena Salmi	s.12
Reetorin kuulustelu	s.16

A

G

O

N

IV

1./2004

3. VSK.

5.5.2004

AGON

POHJOINEN FILOSOFIYHDISTYS

NORDISKA FILOSOFISÄLLSKAPET

NORTHERN PHILOSOPHERS

EXTRA PHILOSOPHIAM NULLA SALUS

Päätoimittaja Niilo Nikkonen Toimituksen osoite: Kittiläntie 4690 97310 PATOKOSKI AGON IV toimituskunta: Lena Salmi Jarno Ristaniemi Panu Hyppönen Taitto: Niilo Nikkonen Kuvat: NN-arkisto, ellei toisin mainita AGON numero IV 3. vuosikerta Ilmestyy kaksi kertaa vuodessa. Painos 200 kpl Kustantaja: AGON Pohjoinen filosofiyhdistys Paino: Lapin yliopistopaino ROVANIEMI	AGON Pohjoinen filosofiyhdistys Lapin yliopisto PL 122 ROVANIEMI Puheenjohtaja: Virpi Yliraudanjoki Virpi.Yliraudanjoki@ulapland.fi Sihteeri: Katja Arstio Katja.Arstio@ulapland.fi Rahastonhoitaja / jäsenrekisteri: Niilo Nikkonen niilo.nikkonen@nic.fi AGON on saanut alkunsa vuonna 2001 Lapin yliopistossa filosofiaa opiskelleiden viisauden rakastajien yhteenliittymänä. AGONin tarkoitus on edistää filosofian harrastusta pohjoisessa ja saada filosofia tutkintoaineeksi pohjoisessa.	JÄSENMAKSUT 2004 Jäsenmaksu 15,- euroa Opiskelijat, työttömät ja muut vähävaraiset 10,- euroa Kannatusjäsenyys 15,- euroa AGON Pohjoinen filosofiyhdistys Pohjolan Osuuspankki (POP) 564050-23533 Ulkomailta maksettaessa: F10756405020003533 Kannatusjäseneksi voivat liittyä myös muut yhdistykset ja laitokset. Kannatusjäsenillä ei ole äänioikeutta kokouksissa. Kannatusjäsenet saavat yhdistyksen julkaisemat lehdet. Jäsenhakemuksen voi jättää puheenjohtajalle sähköpostilla. Virpi.Yliraudanjoki@ulapland.fi Osoitteenmuutokset jäsenrekisterin pitäjälle.
--	---	--

PUHEENJOHTAJAN PALSTA

Kevätaurinkoinen tervehdys

Kuluva vuosi on alkanut minulle erityisen merkityksellisenä, sillä olen saanut ilon toimia pohjoisen filosofiyhdistys AGONin puheenjohtajana. Olen filosofiyhdistyksen puheenjohtaja ja nainen. Pidän sitä hyvin myönteisenä asiana, koska filosofia on perinteisesti liitetty miesenemmistöiseen diskurssiin. Jaot ovat kuitenkin alkaneet liueta ja määrittelyt murtua vähemmän dikotomisiksi. Ehkäpä pohjoisen filosofia merkitsee tämänkin asian valossa tietynlaista sallivuutta ja avarakatseisuutta. Olen joka tapauksessa ottanut tehtäväni ilolla vastaan.

Juureni ovat syvällä pohjoisuudessa. Pohjoisuus merkitsee minulle voimakasta tunnetta kotiin kuulumisesta. Vuosien karttuessa tämä tunne on edelleen voimistunut ja varmistunut. Miettiessäni mitä tämä tunne minulle merkitsee, mieleeni tulevat teemat kuten aitous, avaruus, luonto ja tila. Pohjoisen luonto antaa tilaa, avaruutta ja se edustaa aitoutta. Voimakas luonto myös puhuttelee vaihtelevilla kielillään vuodenajoista toiseen. Parhaillaan silmät totuttelevat pimeään kaamoksen jälkeen kevään voimakkaaseen kieleen, kirkkaaseen valoon.

Voimakas luonto herättää myös voimakkaita tunteita. Myös filosofia merkitsee voimakasta tunnetta, viisauden rakastamista. Toivon, että te löydätte tien viisauden rakastamiseen myös AGONin toiminnan puitteissa. Olemme järjestäneet kevään aikana useita keskustelutilaisuuksia, joissa pidettyjen alustusten pohjalta on virinnyt mielenkiintoisia keskusteluja. Näitä keskustelutilaisuuksia järjestetään tänä keväänä toukokuulle saakka.

Olemme myös parhaillaan miettimässä ensi syksyn keskustelutilaisuuksien aikataulua ja ohjelmaa. Kannustan kaikkia alustajiksi halukkaita ottamaan ystävällisesti yhteyttä minuun (Virpi.Yliraudanjoki@ulapland.fi). Toivomme myös artikkelikirjoituksia tuleviin lehtiimme. Halukkaat kirjoittajat voivat ottaa yhteyttä lehden päätoimittaja Niilo Nikkoseen (niilo.nikkonen@nic.fi).

Näiden sanojen myötä toivotan teille kaikille mukavaa kevään jatkoa!

Virpi Yliraudanjoki
AGONin puheenjohtaja

Kuva: Lapin yliopisto

PÄÄKIRJOITUS

Kuukauden kuluttua ovat **euro-vaalit**. Ehdolla näyttää olevan monenlaisia persoonallisuksia patavanhoillisista konservatiiveista nuoriin anarkisteihin. Jokaisella on sanomansa, muutokset vain ovat kyseenalaisia. Kuitenkin äänestäminen on tehokas keino vaikuttaa Euroopan poliittiseen päätöksentekoon. Vallankumousta halutaan moneen asiaan, itse kukin suuntansa mukaan. Suomalaisten kannattaa äänestää sillä omat ehdokkaat ovat tärkeitä vaikutuskanavia. Ehkä heidän laskennallinen merkityksensä ei ole suuri, mutta he voivat luoda monisäikeisen verkoston, jonka ulottuvuudet ovat suuremmat kuin päällepäin näyttää.

Euroopan vahvuus on sen monikulttuurisuudessa. Jotkut väittävät sitä heikkoudeksi. Eurooppa voi olla suvaitsevuuden esimerkki; tällä mantereella on käyty jo tarpeeksi monta sisällissotaa. Suomen asiana on olla mukana kehittämässä Eurooppaa globaalina vaikuttajana oikeudenmukaisemman maailman puolesta. Tasavallan presidentti **Tarja Halosen** linjaus ja yhteistyö Tanzanian presidentin **Benjamin Mkapan** kanssa on omiaan **YK:n** aseman vahvistamiseksi ja vastuullinen teko ihmisoikeuksien edistämiseksi. Köyhyyden poistaminen on ensisijainen tehtävä terrorismin vastaisessa rauhantyössä. Aktiivinen toiminta auttamassa kehittyviä maita kohti tasa-arvoisia elämisen mahdollisuuksia toteuttaa myös **Kekkosen** lanseeraamaa linjaa, mikä tässä muistutettakoon: "Sodan ja rauhan kysymyksissä emme ole puolueettomia, vaan aktiivisesti rauhan puolesta sotaa vastaan."

Tavallinen kansalainen ei tarvitse uhkakuvia päälle tunkevista terroristi- ja vihollislaumoista. Poliitikkojen tehtävä on toteuttaa sellaista politiikkaa, joka edistää yhteisymmärrystä kansojen välillä. On tehtävä ero todellisuuden ja populistisen peloilta elämöinnin välillä. Muutos lähtee omasta päästä ja siinä hyvänä apuna toimii **filosofia**.

Vappua odotellessa

Niilo Nikkonen

KIRJAESITTELY

Jonathan Glover: *Ihmisyys - 1900-luvun moraalihistoria*
Suomennos: Petri Stenman (LIKE 1999)

IHMISYYS

*"Ilmeetön tasanko, kuivunut ruskeaksi
ei ruohikkoa, ei asumuksia ihmisen,
ei syötävää, ei edes paikkaa istuttavaksi.
Silti täällä autiudessa odotti seisten
Käsittämätön ja valtava joukko.
Miljoona silmää ja saapasta riveissä
odottaen ilmeettöminä merkkiä."*

W.H. Auden: *Akilleen kilpi*

Mikä on se voima, mikä ajaa ihmistä? Mikä voima antaa meille kyvyn riistää naapuriltamme pienimmänkin oikeuden olemiseensa ja ruumiin jälkeen vielä viiltää sielukin irti? Mikä on tuo jokaisen tuntema väkivallan ja tuskan piilevä viehätys? Miten ja millä lujudella moraali-identiteetti voi kääntyä ihmistä vastaan? Ja miksi kaiken tämän keskellä on vielä olemassa niitä, jotka pienillä mutta niin vaikuttavilla teoillaan suojelevat lepattavaa liekkiä, mikä kantaa nimeä ihmisyys?

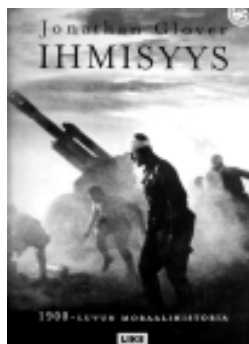
Kirjailija Jonathan Glover aloittaa kirjansa Ihmisyys lainaamalla brittifilosofi R. G. Collingwoodin sanoja. Vaikka moni pitää historianfilosofi Gollinwoodin tieteenfilosofiaa vaikeasti lähestyttävänä ja jopa kovin irrallisenä aikalaisiinsa verrattuna, osui hän filosofien arkaan kohtaan todetessaan omaelämäkerrassaan: "Filosofian tärkein tehtävä 1900-luvulla on selvittää suhteensa 1900-luvun historiaan."

Jonathan Glover tarttui tehtävään. 1900-luvun ihmisten toimet ovat ennen kaikkea teorioiden ja ajattelun käytännön toteuttamista sellaisella mittakaavalla ja voimalla, jonka edessä vaikenee koko aikaisempi historiankirjoitus. Yksikään aikaisempi vuosisata ei ole hyökännyt itse olemista ja ihmisyyttä vastaan yhtä kovana. Väistämättä herää kysymys voimista, jotka olivat toiminnan takana. Kir-

jailija asettaakin tavoitteekseen yhdistää vuosisadan sota-historia ja ajattelu yhteen teokseen. Hän protestoi liian teoreettista etiikkaa vastaan ja puhuu vastapainona "käytännöllisen etiikan" tulemisesta. Kirja toimii kuitenkin paremmin historiallisena pohdiskeluna ja historiankulkuun perusteellisesti vaikuttaneen "protestifilosofian" sekä sosiaalidarwinismin taustojen selvittäjänä keskeisten referenssien ollessa Thomas Hobbes, Immanuel Kant ja itse Friedrich Nietzsche.

Glover tarjoaa teoksellaan oivan selkokielisen lähtöalustan 1900-luvun sotahistoriaan, siihen liittyviin eettisiin ongelmiin ja - voisiko sanoa – moraaliidentiteettien konflikteihin. Hän tarkastelee satavuotista historiaamme yhdistäen siirtymän yleisestä moraalilaista suhteellisiin moraali-identiteetteihin yhteiskunnan sosiaalisiin muutospaineisiin ja teknologian edistymiseen. Kirjailija viiltää paloja lukijan ihmisyyden kategoriasta sadoilla yksityiskohtaisilla pienkertomuksilla ihmisten toimista mm. Ruandassa, Kambodzassa, Natsi-Saksassa, Neuvostoliitossa, Yhdysvalloissa ja viimeisimpänä entisessä Jugoslaviassa pakottaen lukijansa katsahtamaan ihmisyytensä kategorialle syvälle ja jopa muuttamaan sitä. Se tosiasia, että kirja saa lukijassaan puistatuksen ja inhon tunteita, kertoo myös paluusta juurille.

Teos ei sovellu yöpöydälle raskaan aiheensa vuoksi, mutta on taatusti laadukas, ajatuksia herättävä ja suosittelava lukuelämys hieman valoisampaan ympäristöön.

Jarno Ristaniemi
kasv.tiet. yo.
jristani@ulapland.fi

AGON HAASTATTELEE

INTERVIEW: DR. TANELI KUKKONEN

Conducted by **Jarno Ristaniemi**
28/3/04

Canada, Victoria

It was on February 21st that two Finns met in Victoria, Canada with the intention of getting to know each other. The meeting took place at the University: after brief negotiations, the two men moved to the Faculty Club to enjoy the delicacies within. After a while, one of the two men checked his camera and pencil, took his paper from his backpack, and started to pose questions.

Taneli Kukkonen, who holds the Canada Research Chair in the Aristotelian Tradition, studied theology and philosophy at the University of Helsinki. In 2002 he defended his dissertation thesis on Arabic philosophy. The finished work was a collection of previously published articles: these were written in English, providing a large audience and more potential for exposure. The thesis spotlights the long and rich history of Arabic philosophy. Kukkonen wrote the work partly at the universities of New York and Toronto. Generally, Professor Kukkonen represents a modern outgoing philosopher who isn't really affected by the location, environment or language in which he teaches.

Dr. Kukkonen, why are you here?

– That's easy to answer – provided that one starts at the beginning. I am here because the translation committee directed by Prof. Emer. Holger Thesleff made available the collected works of Plato in the Finnish language. Those volumes first got me interested in the discipline.

In your opinion, what is the international status of Finnish philosophy?

– On the whole, Finnish philosophy enjoys a good reputation. Finnish philosophy combines discipline and comprehensiveness. This creates thinkers who are widely read and appreciative of different ways of thinking. At the University of Victoria, philosophy students seem far

Foto: Jarno Ristaniemi

more willing to immediately start expounding 'their' philosophy.

What kind of relationship do you have with aesthetics? Do you think aesthetics has a role to play in, say, modern science?

– The aspiration to organize our world along aesthetically pleasing lines shows itself in our thinking. Take the famous principle attributed to the late medieval theologian William Ockham. According to Ockham's Razor, out of two competing explanatory models we should always choose the simpler – the one that assumes a minimum of entities and factors. Considering the way the principle is still bandied about in modern fundamental physics I would say that in science, aesthetics is still present and living well.

Your Finnish translation of al-Ghazali's "99 beautiful names of God" is about to be published. What makes the names of God beautiful?

– Put it this way: Looking out the window just now, nature – the scenery – hits us with considerable force. Our mind tries to come to terms with it, yet we find nature in its majesty overwhelming. There is no way of conceiving of nature as a unified whole, yet that is precisely what we feel compelled to do. As a result, we simply assume it. What we can try to do is find ever new ways to properly appreciate the beauty in nature. The case with God is in many ways similar. Historical discussions mostly revolve around different descriptions of God, not God's existence (contrary to appearances). The question was how to correctly, best, and most pleasingly speak and conceive of God.

In other words, in order to enjoy a coherent life-world in which things can assume significance, certain postula-

tes concerning the unity and beauty of life and the world as a whole appear necessary. God is one such postulate.

Conclusion: To say that “God is beautiful” is due to our desire to see things as beautiful – right?

– Sure, yes.

What is the name of your God?

– Al-Ghazali said that we should attribute all beautiful names to God. Still, what those are can be notoriously difficult to define. God and religion are touchy philosophical subjects, and even professionals get emotional and hot under the collar occasionally.

Does your understanding of beauty carry ethical implications?

– It is part of the picture, yes.

Is knowledge just a feeling?

– Knowledge cannot be reduced to feelings. Still, I suppose one should not downplay the weight our intuitions and feelings carry, even in our search for knowledge. We work our way towards knowledge largely by way of intuition, and in the end this knowledge inclines to the starting point: the feeling about how things should be. Without certain feelings, intuitions, and aesthetic sensibilities, I find it unlikely that we could have either scientific theory or innovation, for instance.

What is your favorite story? Why?

– Arvi Arjatsalo’s Mestaritontun seikkailut. Definitely. It was the first fairy-tale that I found scary and interesting

at the same time, largely because I couldn’t guess how it was going to turn out.

What is your favorite true story?

– It is hard to say, because different stories appear true at different times. And one typically chooses the story one would like to be true.

All right, then: If humanity could settle on a single true story, what would you want it to be?

– I am not so sure about the productivity of wishful thinking. People make reality out of what they consider to be true by working towards that end.

Any last words for readers in the North?

– Professionalism and ‘results’ are such going concerns today that it might be nice to be reminded that most Greek philosophers would have considered philosophizing for a paycheck debasing. Philosophical thought should be exercised for its own sake. And what better place to do so than Finnish Lapland in the dead of winter? Go for it! As to where all of this will take you, well, I have been citing a poem in class this Spring, which I think nicely summarizes the Aristotelian way of thinking:

*We shall not cease from exploration
And the end of all our exploring
Will be to arrive where we started
And know the place for the first time.*

– T. S. Eliot, *Little Gidding*

Ikiroudasta pohjolan Roomaan

Tarkoituksenani vielä käynnistelyvaiheessa oli pohtia tässä kirjoituksessani pohjoisuutta; mitä ajatuksia on herättänyt lyhyt olemiseni Ikuisessa Kaupungissa kaukana ikiroutaisesta isänmaasta. Jossakin vaiheessa kuitenkin vespa karkasi käsistä enkä pystynyt enää millään pysähtymään, vaikka punainen valo paloikin ja edessä oli suojatie. Jäiköhän kukaan alle?

“Pohjoisessa elämä on suurta, kun se rakentuu niin pienestä”¹

Italiassa ja Roomassa on paljon kaunista. Suurenmoisia monumentteja voi ihailla dramaattisesti Armanin puvussa Valentinon lompakosta “pikkurahoja” vähäpätöisille kerjäläisille kaivellen. Ihmiset puhuvat toisilleen kauniita sanoja, talojen sisäänkäynnit ovat kuin viiden tähden hotelleissa ja tavalliset käyttötavaratkin tuntuvat olevan kultaa. Kaikki on kaunista ja makeaa, kuten esimerkiksi itse elämä. Italialla on suuri ja kunniakas historia, jonka tuntee koko maailma, minkä puolestaan tietää koko Italia. Italialaiset ovat maailman tyylikkään kansa ja Italia sanelee kaikkien maailman muotia seuraavien ihmisten persoonallisen pukeutumistyylin vuosi vuoden jälkeen. Italialaisia viinejä Chiantista Brunelloon on mukava tuntee ja huljutella iloisesti seurapiireissä. Italialainen keittiö on maailmankuulu, ainoastaan juntit kutsuvat kaikkea pastaa makarooniksi. (Nämä samat poronkärjistystä ja lohikeittoa mässyttävät ruokakulttuurittomat juntithan eivät tunnetusti tiedä edes, että mitä on Parmankinkku.) Italia on yksi maailman vanhimmista ja kauneimmista kielistä. Italiassa kaikki on suurta ja kaunista, minkä osoittaa jo itse kieli, josta superlatiivit uhkaavat kuolla kulumalla sukupuuttoon. Samalla lailla kuin urbaanilegendassa amerikkalaisturistista, joka Helsingissä alennusmyyntien aikaan näyteikkunaa katellessaan huomauttaa kumppanilleen “Look: they don’t even know that it should be written SALE!”, myös Italiassa kaikki rakentuu oman navan ympärille ja mikäpä siinä: Italiahan on maailman napa ja Rooma maailman pää. Tämä kaikki on johtanut siihen, että Italian ja italialaisten ei tarvitse katsoa eteenpäin, kunnioittaa muita eikä kohdella näitä hyvin (ja tähän joukkueensa kapteeni Berlusconi näyttää oivaa esimerkkiä).

“Forza Italia, forza la libertà!”²

Jotta ihmiset voisivat elää keskenään samassa yhteisössä, tarvitaan sopimuksia. Sen ovat monet länsimaisen filosofian suuret nimetkin aikojen saatossa huomanneet ja yrittäneet todistaa lukuisin eri keinoin, esimerkiksi Thomas Hobbes kirjoittaa kaikkien sodasta kaikkia vastaan yhteiskuntasopimusta edeltävänä tilana. Yhteisiin sopimuksiin ja niiden kunnioittamiseen sekä sitä kautta kanssaihminen huomioon ottamiseen perustuvasta yhteiskunnasta sekasortoiseen Italiaan tulevalle suomalaiselle tuo käy aikaa myöten käytännön elämässä tuskallisen selväk-

si ilman syvällistä poliittiseen filosofiaan perehtymistäkin. Jos ei ole yhteisiä sopimuksia, niin on joku, joka sanelee säännöt voimalla. Ilman valtiota ollaan tasavallan ajan Roomassa, jossa yläluokan suvut tekivät alati kasvavassa valtakunnassaan mitä tahtoivat. Ilman sopimuksia ollaan keskiajalla, missä linnanherrat orjuuttivat seutuaan sen mukaan, mistä päin tuuli puhalsi. Ilman yhteiskuntasopimusta valvovaa valtiota ollaan yhteiskunnassa, jonka asioista päättävät alamaailman rikollisjärjestöt. Ilman vasta-uuoroisiin sopimuksiin perustuvaa yhteiskuntaa ollaan viidakossa, jossa kukkona tunkiolla poseeraa vuolaasti hymyilevä Tarzan, jolle valtio tarkoittaa vapautta sopimuksista. Ota mitä saat on elämisen ehto, erästä suurta suomalaista runoilijaa mukaillakseni. Viidakkoaan luotsaava Tarzan tulkitsee kuitenkin yhteiskuntafilosofian yli 2000-vuotista kehitystä pelkästään omiin tarkoituspäihin sopivaksi. Valtio on yhtä kuin vapautta orjuudesta ja mielivallasta juuri sopimusten kautta.

“Italiassa pitää aina tuntea joku, näin saa parempaa palvelua.”³

Jo antiikin Roomassa tavallisen kansalaisen piti tuntea joku, jotta hänellä olisi ollut edes pieni mahdollisuus saada äänensä kuuluviin. Jokaisella oli oma suojeluspatriisinsa, johon uskottiin ja, joka joko teki klienttinsä elämän helpommaksi tai sitten ei. Hiljattain edesmennyt italialainen filosofi Norberto Bobbio kritisoi teoksessaan *Il futuro della democrazia* (Torino, 1984) demokratiaa mm. siitä, että se ei ole onnistunut levittäytymään valtion koneistoihin eikä kansalaisyhteiskuntaan. Yhteiskunta, jossa pärjääminen on kiinni suhteista, ei voi rehellisyyden nimissä kutsua itseään demokraattiseksi vaan on pikemminkin lähempänä klaani-yhteiskuntaa ja demokraattinen vain muodollisesti.

2000-luvun Rooman elämänmenoa katsoessa ihmiskunnan osa näyttää kovin epätoivoiselta: ainoastaan kullit ovat muuttuneet niistä pidoista, mistä esim. Suetonius kertoo keisarielämänkerroissaan. Taitaisipa aikansa roomalainen Seneca, joka uskoi hyveen olevan ihmisen saavutettavissa, tehdä nykymenosta peljästyneenä itsemurhan ilman sen suurempaa pakottamistakin. NykyRoomassa asuessani olen entistä selvemmin tajunnut sen, että historia on olemassa ja sitä opiskellaan sitä varten, että siitä otettaisiin oppia, mutta samalla ihmetelty, että miten tällaiset ihmiset eivät ole oppineet mitään koko pitkästä historiastaan (vai ovatko ne esim. Suetoniuksen paljastuksista oppineet juuri sen, että miten) ja miksi meidän Suomemme, jossa historia on ollut elämän opettaja vasta tuhannen vuotta, tuntuu olevan niin monessa suhteessa itse asiassa vuosituhansia eteläisiä ystäviään edellä.

Ehkäpä meille on ollut hyväksi juuri historian puute. Meillä ongelmiin etsitään ratkaisu järkeä käyttäen, ei vetoamalla siihen, että “on aina toimittu näin.” (Tästä täytynee tosin kiittää myös Martti Lutheria, joka juuri Roomas-

sa katolisen kirkon pyhiä portaita kiivetessään havahtui huomaamaan kyseenalaistamattomien tapojen mielettömyyden.) Meillä ei ole vuosituhantisia opittuja luokkakenteitä päissämme. Kun itsenäistyi, itsenäistyi yhdessä suoraan demokratiaksi: kuninkaat, keisarit ja näiden hovit jäivät rajojemme ulkopuolelle. (Tämän takia tunnemme alemmuudentuntoa ainoastaan muita kansallisuuksia kohtaan.) Tai ehkä meidän yhteiskuntarauhamme on muovannut luonto: ääriolosuhteissa elettyä on jokaista tarvittu, ketään ei ole ollut varaa jättää ulkopuolelle, yhtään elämää varaa tuhlaa. Se, että ollaan pärjätty vain yhteistyöllä, on jättänyt jälkensä pohjoiseen yhteiskuntaamme tasa-arvon ja yhteistyöhengen muodossa. Meillä on siellä kaukana pohjoisessa maa, jossa ihmiset yhä väistävät toisiaan.

“Maailma on kaunis ja hyvä elää sille, jolla on aikaa ja tilaa unelmille...”

Tähän lienevät syynä realiteetit eli Suomen luonto ja sen arktiset olosuhteet. Heikkopäisempiä on kiinnostanut enemmän aurinkorantojen tungos, jossa selviytyminen on kiinni kyynärpäiden terävyydestä. Pohjoisuuden mukanaan tuomat ikiroutaiset viljelysmaat ja etäisyys keskustista, joissa suuren maailman historiaa on kirjoitettu, ovat olleet Suomelle siunaus. Olemme säästyneet kansainvaelluksilta ja tungokselta tyystin. Toisin on ollut lähes kaikkialla muualla maailmassa, jossa ihmisten elämä on kautta historian ollut kamppailua elintilasta ihmistulvan keskellä. Meillä pohjoisessa on ollut aikaa ja tilaa kuunnella hiljaisen haavan värinöitä: tämä on synnyttänyt meille harkintaan ja rauhallisuuteen perustuvan kulttuurin; hiljaisen kansan, joka ajattelee ja tuntee syvästi ja puhuu silloin, kun on asiaa. Meiltä on aina ollut enemmän lähtijöitä kuin tulijoita, mikä on tuonut oman lisänsä niukuuden kanssa elämiseen: kaikkia ja kaikkea on tarvittu, mitään ei ole voinut käyttää turhuuteen, hovien huveihin.

Homeroksen Baltiassa

Pohjoisesta lähtijöitä on maailman sivu täynnä, tätä kuvaa osuvasti mm. tunnettu pohjoissuomalainen kansanviisaus “Paska valuu alaspäin”. Kansan lisäksi myös akateemiset piirit ovat huomanneet tämän ilmiön, tosin ei vielä Suomessa, ottaen huomioon maassamme viime vuosikymmeninä harjoitetun aluepolitiikan (ilmeisesti eivät ole vielä hukkuneet). Roomalainen insinööri (!) Felice Vinci esittää teoksessaan *Omero nel Baltico* (Roma 1995) teorian, jonka mukaan kulttuuri, tuo ihmiskunnan vitsauksista nuorin, olisi saapunut kehtoonsa Kreikkaan ja muualle Välimeren alueelle pohjoisesta tulleiden maahanmuuttajien mukana toisella ajanlaskun alkua edeltäneellä vuosituhannella. Kirjassaan Vinci sijoittaa antiikin historiaa havisevat paikannimet Baltiaan ja Skandinaviaan löytäen monia mielenkiintoisia yhtäläisyyksiä mm. kielen tasolla (esim. Toijala > Troija, Lemland > Lemnos, eräs Kreikan saari jne.). Hän katsoo, että länsimaisen kirjallisuuden peruskivi Homeroksen *Ilias* ja *Odyssia* kertoo pohjoisesta Kreikkaan vaeltaneiden kansojen muistelmia kaukaisesta esi-isänsä maasta.

Yleisesti tunnustettu historian teoriahan on, että rautakausi tuli Kreikkaan pohjoisesta / idästä saapuneiden kansojen välityksellä tuoden samalla mukanaan joitakin yhteiskunnallisia uudistuksia esim. aiempaa suuremman tasa-arvoisuuden muodossa. En tiedä, mikä on yleinen suhtautuminen Vincin teoriaan, mutta kyllähän tuo pohjoisen taivaan alla kasvaneen korvia lämmittää ja saa mielikuvituksen lentämään: entä jos oikeasti me olisimmekin historia, “la storia siamo noi”, kuten Italiassa nöyrästi sanotaan.

“...ja mielen vapaus.”

Itse olen sitä mieltä, että pohjoinen on muutenkin kuin vain karttalehdellä CAPVT MVNDI eli maailman pää: esi-isämme ovat aikoinaan ensin Uralilla hyvän aikaa asusteltuaan lähteneet länteen päin, ei Pet Shop Boysin innostamina vaan siksi, koska ovat kuulleet huhun, että sieltä saa halpaa viinaa eikä tuosta onnelasta edes tiedä kukaan muu. Saavuttuaan Suomenniemellemme he ovat kuitenkin saaneet pettyä: ei tämä ollutkaan se satujen ilmaisen iloliemen maa, taas käyttivät, ketkut, hyväksien sinisilmäisyyttämme. Samalla he ovat kuitenkin havainneet tämän uuden maan (ei kuitenkaan välttämättä juuri Uudenmaan) kauneuden ja sen jumalaisen rauhan, joka hiljalleen taivaalta alas leijailevi. Vuosituhannen jos muutamanakin ovat siinä sitten karhun kanssa painia lyöneet ja paveksista toisiaan järsineet, kunnes väentungos on käynyt sietämättömäksi, neliökilometrille ilmestynyt joku perkeleen naapuri kyttäämään ja omaa rauhaa häiritsemään. Eipä siinä sen kummempaa, osa kansasta on vain yksinkertaisesti päättänyt jatkaa odyssiaansa halvan viinan perässä ja suunnannut etelään viljavampia tislusmaita etsimään. Ajan myötä ollaankin sitten jo saavuttu luo viiniköynnösten Välimeren rannoille. Paikallisiin ei tietenkään olla uskallettu muinoinakaan ottaa kontaktia ilman nestetankkausta ja lisäksi täytyy ottaa huomioon vielä kuljetun matkan pituus: janoahan siinä on tullut, jos ei nälkäkin. Pottua vain ei ole löytynyt sitten niin, himpura vie, mistään ja makaronipuiden tuotteita maisteltuaan ovat esi-isämme todenneet, että kyllähän se nälkä unohtuu juomallakin. Nopeasti tutustuvana porukkana ovat tietenkin saaneet alueen alkuasukkaihin kontaktin sitten jo ensimmäisenä iltana ja samaltavalla äänellä nuotiotulen ääressä kertoneet näille tarinoita kaukaisesta kotimaastaan. Kirkassilmäisinä ovat uudet naapurit korva tarkkana kuunnelleet ja kaivertaneet ylös kaiken, minkä epäselvältä artikulaatiolta ovat kiinni saaneet. Niin on muuttunut Toijala Troijaksi ja Rauma Roomaksi. Seuraavan päivän seljetessä ovat sitten kaukana kotoaan etelän aurinkoon heräilleet ja huomanneet unohtaneensa oman kielensä. Tai pikemminkin: sanat kyllä ovat olleet jäljellä, mutta niiden merkitys on unohtunut täysin. Niin on syntynyt italian kielen siemen, kun sanoja on alettu yhdistellä merkityksiinsä umpimähkään: suorasta on tehty nunna, nuorasta miniä ja suolasta kengänpohja vain muutamia esimerkkejä mainitakseni.

Myöhempien aikojen pyhiä ovat sitten muun muassa ne 300 spartalasta, jotka Thermopylaen solassa puolustivat länsiuralilaisen sivistyksensä heikkoa liekkiä idästä vyöryvää miljoona-armeijaa vastaan sekä Ateenan filosofo

fikoulujen piireissä suosittu poikarakkaus, mutta ne ovatkin jo eri tarinoita ne. En minä tätä sillä, että halajaisin kunniata läntisen maailman sivistyksestä pohjoiseen: parempi meidän on nellemme on, kun vähään tyydymme ja nöyrinä pysymme. Kaiken tämän selväjärkisyyden kirkaassa valossa voinee kuitenkin kysyä, että onkos se nyt niin erityisen suuri ihme, että juuri suomalainen latinan ääntämys on kaikkein lähimpänä klassisen latinan vastavaa?

VIITTEET:

1 enontekiöläinen Anni-Kristiina Juuso Forum24-lehdessä 17.10.2003

2 Silvio Berlusconi 24.1.2004 puolueensa 10-vuotisjuhlassa, joka televisioitiin Italiassa suorana kahdella valtakunnallisella tv-kanavalla

3 Erään jo vuosikymmeniä Roomassa asuneen suomalaisen elämänohje

Panu Hyppönen

vaihto-opiskelijana Roomassa lukuvuoden 2003-2004

AGON on palkinnut vuoden ansioikkaimman filosofian proseminariryön.

AGON on päättänyt edistää filosofian harrastusta Lapin yliopistossa pienellä palkinnolla, joka tullaan tästä lähtien myöntämään vuosittain ansiokkaalle filosofian proseminariryölle. Kirjoitus tullaan julkaisemaan myöhemmin artikkeliksi muokattuna AGONissa. Tuomarina ensimmäisellä kerralla toimi AGONin pyynnöstä FT **Kari Väyrynen**.

Palkinnon sai **Arvi Pakaslahti**

Ansioiksi Kari Väyrynen mainitsee seuraavaa: Kriittinen ote, aihetta on pohdittu esimerkkien valossa, työn tekijä argumentoi utilitarismin puolesta, mutta tunnistaa siihen liittyvät ongelmat, laaja lukeneisuus, sekä kiinnostus aiheeseen.

Kirjapalkintona annetaan tällä kertaa Ralph Waldo Emersonin *Luonto*.

Kivenä sandaalissa

Polishullu¹ **Herakleitos** (500 -luvun lopussa eaa.) kehotti aikanaan efesolaisia vetämään itsensä hirteen ja oli muutenkin kivenä sikäläisten sandaalissa. Herakleitoksen ajatuksia yhteisöstään on säilynyt fragmentteina meidän päiviimme asti. Fragmentteja on suomentanut **Pentti Saarikoski** (1937-83). Herakleitoksen ajatukset ovat hyvin kriittisiä ja **Diogenes Laërtioksen** (200-luvulla jaa.) kertomusten mukaan hän päätyi koirien syötäväksi. Samanlaisen kohtalon sai kokea myöhempien aikojen kyynikko **Lukianos**² (n.120-n.180). On epäselvää, onko tarkoitettu todella koiria vai kyynikkoja tuon surmatyön tekijöinä. Taustat voisivat olla siten samanlaiset kuin **Yrjö Maunu Sprengtportenin** (1740-1819) huokailu: "Omat koirat purivat"; kyse voi olla myös antiikin ajalle ominaisesta retoriikasta.

Gorgiasta (n. 480-n.380 eaa.) mainitaan joskus kyynikoksi ja useammin skeptikoksi. Gorgialta tunnetaan muutamia lauseita, joiden sanoma on kaiken tietämisen mahdollisuuden kieltäminen. Tulkitaanko häntä välttämättä oikein? Hänen skeptisyytensä ja kyynisyytensä voi olla myös satiiria.

Sokratesta (470-399 eaa.) pidetään lähestulkoon filosofian isänä, viisauden rakastajista ensimmäisenä. Sokratesia kuvataan karkeapiirteiseksi ja ruokkoamattomaksi, mieheksi, joka ei välittänyt ulkonäöstään tai asusteistaan. Hänelle oli tärkeää etsiä hyvettä, joka jää **Platonin** (n. 427-347 eaa.) sokraattisissa dialogeissa³ kuitenkin täsmällisesti määrittämättä. Silti jo varhaisissa dialogeissa nousee esille tiedon tärkeys, olkoon kyse mistä tahansa ihmisen elämisen alueesta niin tieto oikeasta tai hyvästä on oleellista. Ajatuksena on samalla turhuuksien välttäminen, koska ne hämärtävät tietoa olennaisesta. Ei siten ole ihme, että Sokrateen seuraajina ovat kyynikot.

Antisthenes (n.455-360 eaa.) oli ensin Gorgiaan, sittemmin Sokrateen oppilas jolta omaksui askeettiset piirteet. Hänen myötänsä kehittyi kyyninen koulukunta. Edellä mainitsemiani Herakleitosta ja Gorgiasta voitaisiin siis nimittää esikyynikoiksi. Antisthenes opetti vapautumista turhista tarpeista. Täydellinen vapautuminen, autarkia, muistuttaa jossakin määrin itämaisissa ajatteluperinteissä olevia näkemyksiä. Kieltäytyminen, askeesi ja sublimaatio ovat myös tavallisia keinoja eri luostarikunnissa pyrittäessä vapautumaan viettien houkutuksista.

Kyyninen sanana periytyy luultavasti kahdesta eri sanasta ja niiden merkitysten tulkinnasta. **Kynosarges** oli Ateenan lähetyvillä sijainnut gymnasium jossa Antisthenes opetti seuraajiaan. **Kynos** tarkoittaa koiraa ja sitä tulkitaan tarkoittamaan puremista, haukkumista, mutta myös uskollisuutta kuvaavana. Koiran kaltaiseksi kyynikoita on ajateltu myös ulkonäkönsä vuoksi. Kyynikot eivät ajelleet, tai muuten ruokonneet itseään, turhaa peseytymistä vältettiin. He pukeutuivat vaippaan, yönään heillä oli köyden pätkä ja muina varusteinaan kerjuupussi ja vaellussauva. Tässä suhteessa kyynikot muistuttivat myöhempiä kerjäläismunkkeja ja muita uskonnollisia askeetteja.

Kyynikoiden seuraaja **Zenon Kitonilainen** (340-264 eaa) perusti stoalaisen koulukunnan. **Zenon Sidonilainen**

nen (150-70 eaa) puolestaan edusti epikurolaista koulukuntaa, joka sekin on saanut alkunsa Sokrateen opetuksesta. **Zenon Elealainen** (490-430 eaa) sen sijaan oli **Parmenideen** (540-480 eaa) oppilas ja tunnettu nokkelista paradokseistaan.

Diogenes Sinopelainen (k. 323 eaa.) on tullut tunnetuksi miehenä, joka asui tynnyrissä. (Kyseessä on ollut ehkä suuri saviruukku jollaisissa on säilytetty viiniä ja öljyä.) Hän etsi väkijoukosta ihmisiä lampun avulla haluten siten osoittaa järjen pimeyden määrää. Tässä Diogenes on selvästi Herakleitoksen sukulaissielu. Hänen edustamaansa askeesia kuvataan tunnetulla vastauksella **Aleksanteri suuren** (356-323 eaa.) kyselyyn, mitä tämä voisi tehdä filosofin hyväksi. "Siirry pois auringon edestä." Tuon tapaiset lausahdukset ovat eläneet historiassa opettavaisina tai ironisina esimerkkeinä riippuen siitä tarkoituksesta missä milloinkin niitä on esitetty.

Krates ja hänen puolisonsa **Hipparkheia** herättivät pahennusta häpeämättömällä kulttuurikritiikillään⁴. Heidän voi sanoa toimineen naturalistisen ideologian mukaisesti toteuttamalla vaistoja ja aistiensa vaatimuksia missä ja milloin tahansa - koirien lailla.

Etsin Google-hakukoneella Internetistä sanalla 'kyynikot' ja tulokseksi sukeutui mm. nykyajan kyynikkona **Pentti Linkola** (s. 1932) Hänen sanomansa tulevaisuuden synkeydestä on lohduton; ihmisen teot johtavat kaiken elollisen tuhoutumiseen, lopulta ihmisen itsensäkin. Hän itse noudattaa omaa vaihtoehtoa julistustaan pitäytymällä tavanomaisessa katsannossa askeesiin. Linkola noudattaa samaa esimerkkinä toimimisen mallia kuin **Mahatma Gandhi** (1869-1948) tai kerjäläismunkit ja antiikin kyynikot. (Gandhia ei tosin voi sanoa missään nimessä kyynikoksi, vaan hän uskoi lujasti vaikuttamisen mahdollisuksiin. 'Pienten askelten politiikka.') Linkolaa yritetään

silloin tällöin nimetä kylähulluksi, ekoterroristiksi ja anarkistiksi. Halutaan vain ottaa esille hänen värikkäimmät kärjistyksensä eikä nähdä syvemmälle. Linkolan kyynisyys on väsyneen idealistin kyynisyyttä, lempeää surumielisyyttä, mistä huolimatta hän edelleen yrittää saada muutoksia aikaan.

Yhteiskunta tarvitsee aina kylähullunsa osoittamaan parannusta vaativia asioita.

*Kai toimistanne monet väittää voivat,
ett' on ne hourupäistä lähteneitä,
mut yksikään ei herjasanaa heitä,
sill' aikeitanne hyveet aateloivat.*

- Cervantes

Viitteet:

- 1 Sarsila 1999
- 2 Lukianos s. 109
- 3 kts. Thesleff
- 4 Sihvola s.72

Lähteet:

- Aspelin, Gunnar: *Ajatuksen tiet* 4.p Juva 1997
 Cervantes Saavedra, Miguel de: *Don Quijote* Porvoo 1927
 Lukianos: *Jumalatarten kauneuskilpa ja muita satiireja* Hämeenlinna 1983
 Sarsila, Juhani: *Scripta serenissima Filologiaa ja filosofiaa* 2.p Tampere 1999
 Sihvola, Juha: *Toivon vuosituhat* Juva 1998
 Thesleff, Holger: *Platon* Keuruu 1989

Niilo Nikkonen

Kulttuurikritiikkiä agraariyhteiskunnassa

Herrojen pilkka on viisauden alku?

Herrat ja virkavalta

*Suuret herrat on susia
Pienet herrat on piruja
Fouvit kaikki häijyjä
fallesmannit feeliä
ja komisaariukset koiria.
Kun joku köyhä kuokkiipi
se ruhtinaakki ruokkiipi
sekä suuret senaatit
korkeimmatki kenraalit
Talonpoika kun talon ostaa
pienelä rahalansa
niin herrat heti sitä syöhmään alkaa
suurela mahalansa.
Kuoleman hauta on syvä
ja köyhile pittää olla hyvä.*

Näin saneli joskus 1800-luvun puolivälin paikkeilla Kalkkimaan papiksi kutsuttu, Alatorniolla elänyt kylähullu. Tornionlaaksossa eläneistä kylähulluista ja kulki-joista on Kalkkimaan pappi varmasti tunnetuin. Hän eli vuosina 1830–1885, mutta yhä edelleen häntä muistellaan kertomuksissa, runoissa ja kaunokirjallisuudessa. Kalkkimaan pappi oli tunnettu kohtalaisen laajalla alueella Pohjois-Suomessa, ja kertomukset hänestä levisivät siirtolaisten mukana Amerikkaan asti. Hän oli myös runoilija, yhteiskuntakritiikko ja herrojen pilkkaaja – näin ainakin kertomusten mukaan. Tietyllä tavalla hän oli myös kylähullun kiteytymä: monella tapaa rajoilla elävä, ristiriitainen persoona, samalla kertaa sekä yhteisöön kuuluva että sen ulkopuolella. Kalkkimaan pappi oli myös omana aikanaan hyvinkin pelätty sanankäyttäjä, joka teki pilkkalaulun ellei häntä taloissa hyvin kohdeltu. Jälkeenpäin on vaikea sanoa, miten tietoista hänen kritiikkinsä virkavaltaa ja muuta yhteisöä kohtaan on ollut, mutta yhteisölleen hän tuntuu olleen monen muun kylähullun tavoin jonkinlainen ”henkinen peräreikä”, jonka kautta töräytellä pois pahat ilmat. Tavallaan hän on sitä yhä edelleen, kuolemansa jälkeen. Miten sitten kylähullun pilkka ilmenee, ja tarvitsemmeko me todella kylähullua kertomaan sen, mikä mieltä painaa?

Outi Nyytäjä kirjoittaa, että Suomessa vallitsee puolestaelämisen periaate: suomalainen kadehtii kaikkia, jotka uskaltavat juoda, naida, varastaa, kerskua, itkeä tai tör-

kyillä hänen puolestaan. Tästä voisi johtaa ajatuksen, että kylähullu edustaa kaikkea sitä, mitä suomalainen ei uskalla tai halua itse toteuttaa, hän on siis jonkinlainen karnevalistinen hahmo tai tricster, koko kylän yhteinen narri, jolla ei ole yksityistä elämää. Kylähullu on turvallinen, koska tempuistaan huolimatta hän ei ole yhteisölle uhka, hän toimii yksin eikä näin ollen edusta suurempaa ryhmää, ja hän tarjoaa käytöksellään mahdollisuuden pelotavien ja vaarallistenkin impulssien käsittelyyn. Kylähullut eivät välttämättä ole mitään suuria neroja, mutta monilla on silti sanan säilä hallussansa, ja he soveltavat tehokkaastikin ”heikkojen mahtia” käyttäen usein apunaan huumoria. Huumorilla on näin ollen myös vakava puolensa, ja se onkin usein ollut alistetussa asemassa olevien eloonjäämisekeino, ja myös keino itsekunnioituksen säilyttämiseen. Esimerkiksi Mihail Bahtin on tutkinut naurun mahtia ja hierarkioiden hetkittäistä pääläelleen kääntämistä, karnevalisointia, jossa hierarkioiden purkaminen tapahtuu yhteisestä sopimuksesta. Tällainen hetkellinen valtasuhteiden muutos saattaa helpottaa hallittuja kestäämään asemaansa, mutta harvoin se tähtää asioiden pysyvään muutokseen. Karnevalisointi saattaa myös vahvistaa normeja ja asioiden ”normaalia järjestystä”.

Vaikka kylähulluus poikkeaaakin kulttuuriselta ympäristöltään narriperinteestä ja keskiaikaisista karnevaaleista, myös kylähullut pyrkivät ajoittain kääntämään valtasuhteet pääläelleen. Taustalla kuitenkin yleensä on ajatus siitä, että asiat ovat periaatteessa hyvin niin kuin ovat, eikä niiden perusteita tarvitse muuttaa – tässä mielessä ilmiö siis muistuttaa keskiaikaisesta narriperinteestä. Kylähullut eivät ole heitä, jotka nousevat vallankumouksen sankareiksi, mutta he saattavat kuitenkin huumorin avulla hetkeksi helpottaa omaansa ja muidenkin ihmisten elämää. Keskiajan narriperinnettä tutkinut Anu Korhonen toteaa, että narri ei kiellä hierarkioiden olemassaoloa, vaan narrin olemassaolo perustuu juuri näiden hierarkisten vastakohtien hyväksymiselle – kuitenkin niin, että hierarkiat voidaan tilapäisesti kyseenalaistaa. Nauru ei välttämättä pyri muuttamaan asioiden tilaa vaan tyytyy kommentoimaan havaittuja epäkohtia. Todelliset radikaalit tai vallankumoukselliset tuskin löytyvät kylähullujen joukosta, nämä vain hieman helpottavat muiden oloa kyseenalaistamalla auktoriteetteja. Kuitenkaan poissuljettu ei ole ajatus, että tällaisenkin toiminnan kautta syntyisi mahdollisuus todelliseen vastarintaan – näyttäähän järjestyksen pääläelleen kääntäminen ainakin tilapäisen mahdollisuuden ”toiseen todellisuuteen”.

Pilkkakirves Kalkkimaan pappi

Sosiaalinen todellisuus ei läheskään aina hyväksy todellisen maailman tricstereitä, normien rikkojia, minkä vuoksi heitä tapaakin enimmäkseen kansanperinteen ja taiteen alueella. Kalkkimaan pappikin on hyvin suosittu sankari tai antisankari kertomuksissa ja anekdooteissa, joissa kylähullulle sallitaan vapaa, rajoja rikkovan käytös. Konkreettisena henkilönä hän ei välttämättä ollut yhtä

WEB-VERSIO

suosittu – etenkin, kun hän sanan säilällään huiski yhtä lailla herroja kuin muitakin kanssaihmiä.

Kuka sitten oli tämä antisankari, kylähullu ja pilkkakirves? Petter Abram eli Pietari Aapo Herajärvi syntyi Alatornion Ruottalan kylässä, Kalkkima -nimisessä paikassa syyskuussa 1830 Madlena Andreaksentyttären aviottomana lapsena. Pietarilla oli jo pienestä pitäen hyvä muisti: kirkossa käytyään hän muisti papin saarnan sanasta sanaan ja huvitti kanssaihmiä saarnaten kirkonmenojen jälkeen. Tästä saarnaamisesta hän sai myös liika- eli köllinimensä, Kalkkimaan pappi tai Kalkkipappi, Kalkkimaalla kun oli syntynyt. Pian hän alkoi lisätä saarnoihin myös omiaan, ja hän onkin tunnettu nimenomaan verbaalisesta lahjakkuudestaan. Papit eivät, ymmärrettävää kyllä, olleet kovin ihastuneita Pietarin saarnoihin, varsinkin kun jotkut pakananakin tunnetut kuuntelijat ”tulivat liikutuksiin” mitä välttämättä ei tapahtunut papin saarnan aikana. Pietari oli kuitenkin suosittu puhuja ja häntä keräännuttiin kuuntelemaan.

Kalkkimaan pappi pilkkasi tasaisesti kaikkia joissa katsoi olevan aihetta pilkkaan. Mikäli häntä ei talossa kohdeltu hyvin, hän välittömästi teki laulun:

Yksiki talo oli ollu vähän niinkö likaisenlainen, siinä ei oltu oikein hyvin koheltu, niin se oli heti nostanu sormen pystöön ja alkanu laulahmaan että ”tästäpä soppii nyt laulun latella ku tässä syöhän paskaa ja tapelhan”.

Laulut kiersivät suusta suuhun, joten ei ole ihme, että Kalkkimaan pappia ainakin joissain taloissa pelättiin. Vaikka hän pilkkaansa oli kohtalaisen tasapuolinen, olivat papit hänen erityisessä suosiossaan tässä suhteessa:

*Kaikki on tyhjää töminää
hulluin herrain höminää
mitä sanassa sanotaan
ja kirjoitukset kirjoittaa
Jumalaa ei olekaan
eikä sitä tulekaan
Eikä niin pahaa pirua
joka haittais minua.
Ukkoja sil on uskoteltu
ämmiä sil on ärsytetty
ja tehty juoru Jumalasta
jot' ei ole ollenkhan.*

Voiko Kalkkimaan pappia pitää yhteiskunnan tai kulttuurin kriittikkona, onko kylähullusta ylipäänsä tällaisen roolin ottajaksi? Oleellista ei mielestäni ole se, onko Pietari tietoisesti pilkannut herroja; vallankumousta tai muutosta vallitseviin oloihin hän ainakaan ei saanut aikaan. Näenkin hänen roolinsa pikemminkin paineiden purkajana, jonka sanomisia voitiin toistella, ja jonka suuhun voi laittaa sellaista, mitä ei itse uskaltanut sanoa. Näin ollen Kalkkimaan pappi oli yhteisölleen merkityksellinen, ja on sitä yhä vielä. Kerrotaanhan hänestä edelleen juttuja, onhan hän päässyt näytelmän, novellin ja nyt minun väi-

töskirjanikin aiheeksi. Hän oli omana aikanaan poikkeuksellinen henkilö ja sen vuoksi lähteitä hänen elämästään on säilynyt. Tavallaan hän kuitenkin edustaa myös kaikkia niitä, joiden puolesta voi ajatella hänen puhuneen runoissaan; köyhiä, osattomia, vallattomia.

Jos ajatellaan Kalkkimaan papin olleen pilkkaansa tasapuolinen, tuskin voi olettaa, että tutkijakaan säästyisi laululta. Löysinkin itseni eräästä hänen runostaan:

*Makasin mie kerran pirtin penkillä peitotta ja
keitotta. Johtu päähän ja miehleen, että herroilla on
helppo ja pännämiehillä päivät. Joka ei saata ulkoa,
kirjansa aukasee ja joka ei saata kokosanalta, se
tavvaa.*

Pännämies (-nainen)
Pälvi Rantala
YTM, amanuenssi

Kuva: Lapin yliopisto

Lähteet:

SKS KRA. Hammasjärvi, Otto KRK (Kalevalan riemuvuoden kilpakeräys) 243: 80. 1935.

SKSÄ 253: 44-47. 1973.

Alho, Olli 1988: Hulluuden puolustus ja muita kirjoituksia naurun historiasta. Porvoo: WSOY.

Bahtin Mihail 1979: Kirjallisuuden ja estetiikan ongelmia. Alkusanat kirj. Vadim Kozinov, selitykset laat. Nikolai Nikolajev. Suom. Kerttu Kyhälä-Juntunen ja Veikko Airola. Moskova: Progress.

Historiaa ja perimätietoa hiippakuntarajalta: ruotumiesten ja kalkkipapin turva. Koonnut Pertti Vuento. Tornion kirjapaino KY 1994.

Korhonen, Anu 1995: Naurettavaksi tekemisen taito. Narrius ja käänteisyyden menta-liteetti uuden ajan alun Englannissa. Turun yliopisto.

Lehtola, Veli-Pekka: Kalkkimaan pappi. Pilkkakirves vuosisadan takaa. Julkaisussa Uusi Kansanmusiikki 4/ 1992. ss. 22-23.

Nyytäjä, Outi: Kahjoja kahdenpuolen aittaa. Mielen-terveys 2/ 1987, ss. 32 – 34.

Urheilujournalismi - todellisuuden

Lena Salmi

Kirjoittaja on urheilujournalismista väitöskirjaa valmisteleva urheilutoimittaja.

Ihastuimme toisiimme ollessani 7-vuotias. Oli yksi niistä lapsuuden kuumista kesistä. Opin uimaan.

Urheilu vietteli viattoman. Aloimme tapailla toisiamme.

Urheilujournalismiin tutustuin muutama vuosi myöhemmin. Meidän piti tehdä koulussa S-satu, tarina, jossa jokainen sana alkaa s-kirjaimella. Omani meni olympialatvena 1964 jotenkin näin:

Suomen sävel soi Seefeldissä

Seuraamme Salmen siskokset salorastamme Seefeldin suksijuhlaa. Soiko Suomen sävel suosioksemme? Suihkiiko Sankar-Eero sujuvimmin silmiemme seurattavaksi?

Sssss, shhssss... Sivakat sihisevät sulalumella. Sitten sieltä saapuu sankarimme siivet suksissa. Sixten sompailee sivuutettuna. Se saa svenssonit surullisiksi. Suomalainen sen sijaan sivakoi Seefeldin suuruudeksi. Seuraavaksi soitetaan Suomen sävel, sekä saadaan siniristilippu salkoon.

S-satuni kirjoittaessani olin 10-vuotias. Kuitenkin käytiin jo tuolloin monta sellaista ilmaisua, joista varsinaisesti urheilujournalismista palkkaansa ansaitsevaa urheilutoimittajaa syytetään. Aineessa vilahtavat nationalismi, myytin rakentaminen, slangi, tavarastuminen, miesten ylivalta... Vain sota puuttuu, vai kummitteleeko se tuossa Sixtenin (Jernberg) sivuuttamisen taustalla?

Niin tai näin, minä aloin elää elämää, josta tuli - urheilutoimittaja. Urheilun kasvot sokaisivat minut, ja urheilujournalismista syntyi elämälleni ominainen valhe. Nyt sen tajuan. Viimein! Sillä toivo kytee. Juuri urheilujournalismissa, Suomessa todellisuuden huonommaksi, ellei peräti rumemmaksi, kopioksi moititussa, mutta semminkin: elossa.

Luen S-satuani uudelleen, vuosikymmeniä myöhemmin. Löydän siitä sentään jotain, jota en sittemmin Arthur Schopenhauerin soimaamiin, päiväpalkollisena (urheilu)journalistina tekemiini teksteihin enää ole saanut ulotettua, leikin.

Tämä kirjoitus onkin pyrkimys leikin vastaiskuun. Kaivan urheilun juuria, haen elävää inhimillistä kontaktia urheiluun ja sen journalismiin, jotka molemmat viettelivät minut, viattoman, silloin joskus kauan sitten. Lukijalle - tai mikä lie tekstuaalinen kanssakävijä - tarjoan pari selitystä mieltä jo arvatenkin vaivaavaan kysymykseen: Miksi? Miksi pohdin, löytyykö urheilujournalismiin mitään mieltä, ja miksi ylipäätään miettiä muutosta?

Vastaan provosoivasti itse esittämiini kysymyksiin. Olen urheilutoimittaja, pidän työstäni, (silloin) kun uskallan.

Se on silloin siinä. Jo Aristoteleen vaatimat draaman alku, keskikohta ja loppu. Kaikki muu tässä kirjoituksessa edellä mainitun jälkeen on reunahuomioita tuohon yhteen, edellisen kappaleen lauseeseen, joka tilyssä lyhydessään paljastaa olennaisen. Elän valheessa, elän urheilujournalismini, todellisuuden usein rumaksi haukuttua kopiota.

Me, urheilujournalismini ja minä, olemme kuin oi-

kea postmoderni simulacrum, kuva, joka esittää vain itseään. Mutta silti samalla edes oma todellisuutensa. Mitä siitä, että Se Oikea Journalismi syyttää muusta. Se Journalismi, joka yhä intää tukeutuvansa uskottavuuteen, luotettavuuteen, (usein niin ba-

naaliin) totuuteen ja joka samalla

tarvitsee sitä journalismia, jota urheiluksi moititaan.

Kuulun siis Journalismin Toisiin, urheilutoimittajiin. Asetun siihen todellisuutta huonosti tai rumasti kopioivien joukkoon, josta Journalismi erottautuu. Tai pyrkii ainakin.

Urheilujournalismin Journalismi tietää lapselliseksi, typeräksi, isottelevaksi, elämälle turhaksi. Siltikin uskallan yhä tunnustautua urheilutoimittajaksi. Seison lumihangessa pitkän pakkaspäivän. Kesällä saatan kuluttaa yhtä pitkän ajan kentän laidalla. Usein työskentelen hien ja ilmavaivojen keskellä. Kierrän siellä täällä maailman kolkissa. Tunnen tämän tästä, kuinka menestyksen ja menetyksen ero vaikuttaa äärettömän pieneltä - se on kuin tuo sanoja erottava s-kirjain.

Tällaisia ihmisiä siis jopa Journalismi tarvitsee. Ihan niin kuin hyvä pahaa, omaa instrumenttiaan. Väitän kuitenkin itse Journalisminkin kuin väkisin irrottautuvan

rumempi kopio

ihanteidensa vankina määrittelemästään “oikeasta todellisuudesta”. Todellisuudesta, joka vaikuttaa yhtä absurdilta kuin joku maailmasta irti reväisty globaalisuus. Tähän erontekoon - tekemään itsestään eliitin määrittelemällä rahvaan - Journalismi näyttää himoitsevan urheilua ja sen toimittajia.

Ähäkutti! Sillä nyt aletaankin nurinkäntää, ymmärtämään huono hyväksi ja hyvä vähemmän hyväksi. Jännitetään sitäkin, mitä tapahtuu kun yritän saada valheeni, tuon urheilujournalismin huonomman todellisuuden, paljastettua. Lukijan soisin kuitenkin kuulevan tämän kirjoituksen rivien välissä edes hiljaisia huokauksia: niin kuin urheilujournalismini on elämäni valhe, niin kielikin on elämälle ominainen valhe. Kaikkea en voi enkä saa tukahduttaa sanan viitalla. Urheilu jos mikä uhittelee minkä kerkiää omallekin journalismille, saati sitten Journalismille.

Enkä minä edes lukijaa hallitse, niin kuin en sanokakaan. Vaikka kuinka pyrin vakuuttamaan ja vaikuttamaan, eetokseni, päätökseni ja logokseni karkaavat samalla hallustani. Esimerkki valaiskoon. Kun paljastin olevani urheilutoimittaja, mitä samalla tapahtui? Mitä lukija ajatteli? Alkoiko ajatella: kukaties pukeutuu juuri tietyllä tavalla, ajattelee niin kuin Martin Heideggerin paheksumat Kuka Tahansat ajattelevat, toimii pikanautointojen riivaamana, pitää urheilua suunnilleen kulttuurin ainoana ilmentymänä janiinedelleen janiinedelleen janiinedelleen janiined...

Arvasinpa kohdalleen tai en, aistiiko kukaan tai edes joku tuskani?

Minulle on urheilutoimittajana annettu identiteetti, jota en halua tunnustaa enkä tunnista, ja silti se määrää elämäni valhetta, tuota todellisuutta rumentavaa urheilujournalismia. Kun näin on, olen pyrkinyt toimimaan “tieteellisesti”, numerallistamalla urheilua ja sen journalismia, jotta saisin kuristettua herkkyyden otteen minusta, Roland Barthes’ia puolittain lainaten.

Törmään tässä ars-scientia -jaottelun ytimeen. Journalismi isolla alkukirjaimella pyrkii määrittelemään itsensä tieteelliseksi ja luokittelee urheilujournalisminkin samoin kriteerein. Pitäisi olla objektiivista, teknistä, selkeää, johdonmukaista ja vaikka mitä. Mutta kuinka elämälle vierasta.

Pitäisikö minun kuitenkin hengähtää hieman, totuuden siemenhän tuossa itää. Urheilujournalismi jos mikä on verhoutunut juuri tällaisen tieteellis-teknisen maailmankäsityksen vaippaan ja hylännyt sen, mistä kaikki alkaa. Siitä kun lapsi suuntautuu maailmaan ruumiillaan. Mutta minussa ja urheilun journalismissani scientia on nujertanut arsin. Tiede edistyy ja retoriikka rappeutuu - niinhän se meni. Ajatellaan vaikka sitä, kuinka kaikki retoriikka lähtee kehosta. Se ja ainoastaan sen

Viattomuuden aikaa, Helsingin olympialaiset 1952.

mahdollistaa kommunikatiivisuutemme - ei esimerkiksi mikään tekninen väline yksinään.

Ymmärrän urheilujournalismin suorastaan metaforaksi. Lähdealueena journalismi edetään kohdealueeseen urheilu, jonka perustaksi tällöin asetetaan luonnontieteellis-behavioristinen jumalan asema. Pohdinkin nyt, josko urheilujournalismia kestäisi arvioida myös muin kriteerein kuin tieteellisyyden. Jo Ludwig Wittgenstein paheksui sanomalehtiä, joissa kirjoitetaan niin kuin ajatellaan. Tarvitaan kukaties jotain enemmän kuin kuvailua ja selittämistä. Kelpaisiko tunnelmointi?

Kykenenkö? Tunnelmoida kuvailun ohella. Perinteisen urheilujournalismin - sen mistä sanomalehtien urheilusivut ja televisioiden tulospläjäykset täyttyvät - olen asettanut urheilullisuuden paradigmaan. Urheilullisuus hyväksyy duaalipöhnän, behavioristisen jaon sieluun ja kehoon. Jos sen sijaan yltäisin urheilun journalismiin, silloin piehtaraisin ruumiillisuudessa. Sellainen osuu prekartesiolaisuuden ytimeen, jossa behavioristisen yksiselitteisen totuuden sijasta löytyy koko vaiettu maailma.

Epävarmuus nousee haastamaan varmuuden. Journalismi lähdealueena ei voi enää määritellä kohdealuetta urheilu. Ne yllättävät kaiken aikaa. Niiden kanssa on kommunikoitava. Silloin ymmärrän median (ja journalismin / Journalismin eräänä sen lajina) suorastaan suhteeksi. Sillä mikäänhan media yksinään ei merkitse mitään, vaan kyse on mitä aktiivisimmasta suhteesta ihmisten välisyydessä. Tällaisessa tilassa urheilun journalismi hyppää pois ahtaan tieteellisyyden kehästä. Urheilujournalismissa - urheilun journalismille vastakkaisesti - on toimittu kuin Georges Bataillen paheksumassa tieteen käsityksessä, jossa se mikä ei käänny tieteen kielelle suljetaan pois. Urheilujournalismikin on näin toiminut, kun ei ole halunnut ajautua Journalismin marginaaliin, se hyväksyi länsimaisen ahtaan tieteellisyyden kriteerit erityisesti eri tavoin mitattavine arvoineen. Hyvä, parempi, paras, kaikki elämä tiukaksi dataksi kääntyvää.

Että siis kun; jos urheilun journalismi osuikin johonkin muualle kuin faktajournalismiin? Tapio Varis on luonnehtinut journalismia sellaiseksi, joka kuuluisi kukaties tieteen ja taiteen tai ainakin tiedon ja taidon rajamaastoon. Toisaalta Leo Tolstoi on luonnehtinut taidetta tunteiden kommunikoinniksi ihmisten välillä. Eikö jo tässä löydy koordinaatteja urheilun journalismille?

Kaivataanko konkretiaa?

Urheilujournalismin urheilullisuuteen kuuluvat tiukat normit, se toimii suljetun järjestelmän tavoin ja on ennakoitavissa. Urheilutoimittajana minun ei tarvitse kuin vilaista urheilutoimittajana kirjoittamiani juttuja ja urheilusivujen ulkoasusuunnittelijana laatimiani sivuja, ja tunnistan oitis urheilullisuuteni: se on jotenkin pysyvä rakenteellinen ominaisuus, se ei pääse itsensä yli, vaan viittaa suorastaan jopa fysiologisiin tai (sosiaali)psykologisiin piirteisiin. Kaikkiaan sen käsitteen ala jää ahtaaksi, suorastaan ahdistavaksi. Ryhti sillä taatusti on suora, hiukset tuuheat ja suitut, katse olympolaisen majesteettinen, Jake Holvasta omiin tarkoituksiini lainaten kuvailen. Norminsa ja sääntönsä urheilullisuus on napannut ennen muuta olympismista, median säihkeestä ja yhä lisääntyvästi erilaisista rahapeleistä. Käytännön urheilutoimittaja-

jana olen alistunut suhtautumaan behavioristisesti urheiluun ja sen journalismiin.

Siirtyminen urheilujournalismista urheilun journalismiin ja altistuminen sen ruumiillisuudelle vaatii enemmän. Silloin on ensiksi heitettävä behavioristin linssit silmiltään. Tehdään sellainen hyppäys, jossa urheilun ole-musta ryhdytään hakemaan pikemmin urheilevasta ihmisestä kuin urheilua kannattavasta yhteiskunnasta, kuten Jyri Puhakainen on kehottanut etsimään urheilun ja sen valmennuksen mieltä. Siis? Ruumiillisuus ravistelee behaviorismilinnien mukana jumaluudenkin yltään ja ymmärtää urheilun journalismin vain osaksi maailmaa ja sen tapahtumia. On suorastaan rikottava fenomenologien vasara ja ymmärtää vasaran vasaramaisuus. Näin rikkinennessä, tai ainakin huonosta, löytyy "paremman" väline, tapa ymmärtää tätä elämää, olkoon vaikka kuinka rumasti tai huonosti urheilun journalismissa esitettyä.

Siis urheilujournalismia rikkomaan!

Urheilujournalismi pukeutuu rabelais-bahtinilaisittain klassiseen ruumiiseen: se on suljettu, homogeeninen, mielteliäs, monumentaalinen, sitkeä, keskitetty, puhdas, hallittu... Sellaista ruumista määrittävät eri uskot, kristinuskosta teknologiauskoon. Urheilun journalismin hahmo on puolestaan groteski ruumis, klassisen täysi vastakoh-ta: se on avonainen, hajanainen, mitätön, epämuodostunut... Sanalla, hallitsematon, josta kielivät pullottava vatsa ja pakarat, ammottava suu, huolimaton pukeutuminen, rasvaiset ja takkuiset hiukset... Jos ei nyt aivan kirjaimellisesti, niin kuvaannollisesti semminkin, groteskissa ruumiissa body ruletaa.

Esimerkkejä löytyy. Juuri päättyneestä talvesta noukin esimerkiksi alppiihdon suomalaiset ykkösnimet Kalle Palanderin ja Tanja Poutiaisen. Lukija tykönäen päätelköön, kumpi edustaa kumpaa. En suinkaan väitä, että niin Palander olisi groteski ja Poutiainen klassinen ruumis, mutta väitän, että näin heidät representoidaan urheilussa ja sen journalismissa. Urheilun journalismissa löytyisi urheilujournalismia enemmän sijaa groteskin hallitsemattomuudelle, joka urheilussa ylisummaan ilmenee tavassa, jossa ihminen urheillessaan palaa alkuperäiseen tapaan olla kosketuksessa maailmaan ja maailmassa.

Mietinkin, että ruumiillisuus osallistuu urheilullisuutta enemmän retoriikan tehtäviin siinä urheilun jour-

nalismin kielessä, jossa voisin hengittää. Luoda tunnelmaa kuvailemisen sijasta. Ruumiillisuus kehottaa menemään itseensä.

Mutta, ongelma silti jää. Hurskastelenko vain halajavani muutosta urheiluun ja sen journalismiin? Entä jos se ei ylläkään kieleeni? Enkä varma ole siitäkään, kuinka hunajainen muutos olisi. Jo Tolstoi tiesi munkin ja vallankumouksellisen kääntyvän tasan päinvastaisiin suuntiin, kun heille huudettiin "eteenpäin!".

Kun esittäydyin lukijalle tämän kirjoituksen alussa urheilutoimittajaksi, arvelin rohkeasti tunnustukseni he-

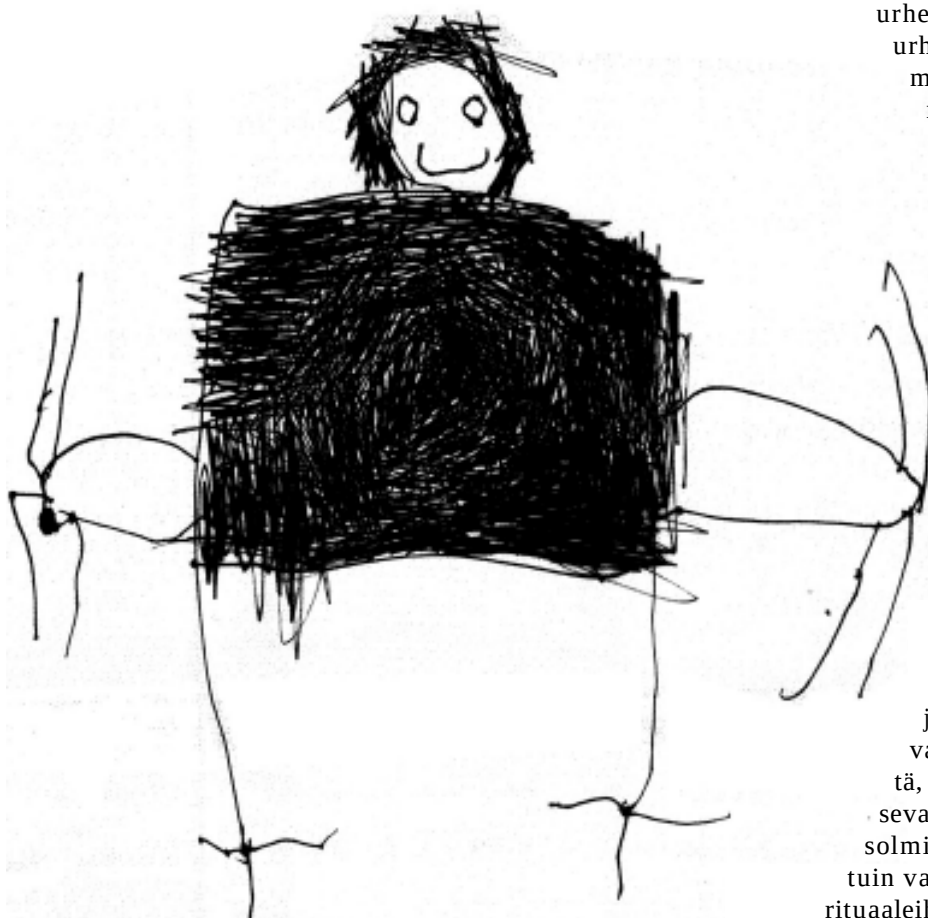
kenevät kakaratkin, kuten kerrankin eräs kollega haukkui työpaikalla. (Vaikka ei sikseen: mitä vikaa siinä on, jos jopa lapset pystyvät tekemään urheilujuttuja.)

Mutta minäkö urheilutoimittajana teen todellisuudesta sen huonompaa kopiota? Minunko kieleni muka sotaistaa? Minäkö rönsyilen asiain kuvailussa? Minunko tekstini on irrallaan yhteiskunnasta? Pitkään kielsin syytökset, mutta sitten törmäsin Pertti Tötön neuvoon siitä, ettei mikään aineisto puhu, jos siltä ei rohkeasti kysy. Olen käynyt väitöskirjaan tähtäävässä tutkimuksessani lävitse urheilutoimittajana tekemiäni tekstejä, ja oitis tunnustan syyllisyyteni... se urheilullisuuden kaanon.

Silloin harvoin, kun halusin puhua urheilujutuissani ruumiillisuuden kieltä, käsittelin näissä kulttuurisissa teksteissäni (tekstit, kuvat, lay outit jne.) yleensä muuta kuin niin sanottua tulosurheilua, jota määrittää kilpa- tai huippu-urheilu menestyksen paradigmassa, suomalaisen urheilujournalismin valtavirrassa. Lapset, nuoret ja naiset valitsin kohteikseni silloin, kun halusin puhua "toista" urheilua. Mutta juuri näin toimimalla vain vahvistin urheilun ja urheilujournalismin länsimaissa vallitsevaa eetosta, sen urheilullisuutta. Ruumiillisuuden sijoitin urheilun Toisiin. Väheksyin sitä. Minä raukka, en uskaltanut toimia toisin, halusin olla yksi meistä, meistä 400 päätoimisesta urheilutoimittajasta Suomessa.

Silti hämmästelen. Vaikka halusin kuulua joukkoon, niin kuka tai mikä kumma minut sittenkin tuohon pakotti, representoimaan urheilun tietyllä tavalla? Vastaan hieman röyhkeästi, että urheilujournalismia käsittelevät tutkimukset ja urheilujournalismin kriitikot. Ne ja he osoittivat minulle puutteeni, yritin korjata niitä, mutta uskalsin tehdä näin vain vallitsevan paradigman sallimissa rajoissa. Olin solmittu valtasuhteiden verkostoon, alistuvin vallan tuottamiin erilaisiin "totuuden" rituaaleihin.

Oloni urheilutoimittajana on hieman helpotunut, se ei enää kafeinoidu. Journalismiin Toisiin kuuluvana olen urheilutoimittajana toiminut kuin rikostaan etsivä rangaistus. Kun vihdoinkin tunnistan urheilujournalismini rangaistukseksi, rikokseksi paljastuu lopulta - vain minä yksin.

Body rules ok!

Rovaniemäläisessä päiväkodissa Heikki piirsi pyynnöstä kuvan siitä, miltä urheilujuttu näyttäisi ihmisen hahmossa. Piirros edustaa ihkaa urheilun journalismia vallitsevan urheilujournalismin sijaan.

rättävän toisessa tietynlaisia mielikuvia. Vaikka en tästä täysin varma olisikaan, siitä kuitenkin, että minuun urheilutoimittajana liitetyt tietyt mielikuvat vaikuttavat omaan käsitykseeni identiteetistäni. Se on suorastaan pakottanut minut toimimaan tietyllä tavalla. Vähän aikaa sitten tällaiseen väitteeseen en olisi vielä uskonut. Urheilutoimittajia käsittelevät tutkimukset tuomitsevat meidät noin 400 päätoimisesta suomalaista urheilutoimittajaa nationalisteiksi, kaupallisuuden kauppiiksi, maskuliinisiksi, sankareita ihannoiviksi... Ja jopa sellaista työtä tekemiksi, johon ky-

On leikin vastaiskun aika urheilun journalismissa. Urheilu saa vietellä minut... nyt jo turmeltuneen.

REETORIN KUULUSTELU

Millainen on filosofian sukupuoli, Virpi Yliraudanjoki?

- Olet AGONin uusi puheenjohtaja ja olet nainen. Oletko siis naispuheenjohtaja?

Olen nainen ja ilokseni minut valittiin AGONin uudeksi puheenjohtajaksi. Hoidan puheenjohtajuutta omalla naisellisella tyyllilläni.

- Joka tapauksessa naispuheenjohtaja filosofisessa yhdistyksessä on yhä vallan tavatonta. Minkälaiselta pohjalta otat haasteen vastaan?

Se on totta. Olen ollut kiinnostunut filosofiasta nuoresta lähtien. Aloitin filosofian opiskelun virallisemmin Lapin avoimessa yliopistossa 1990-luvun puolivälin paikkeilla. Viime vuonna sain suoritettua filosofian sivulaudaturopinnot Jyväskylän yliopistossa. Tällä hetkellä valmistelen kasvatustieteen alan väitöskirjaa luokattomaan lukioon liittyvästä aiheesta. Väitöskirjani teoriausta on monitieteellisenä myös filosofinen.

Tutkimisen ohella pidän liikunnasta eri muodoissa ja elokuvien katselusta. Kirjoitan mielelläni myös runoja.

- Sukunimesi Yliraudanjoki viittaa jonnekin päin Lappia. Minkälaiset koordinaatit antaisit meille tästä taustastasi?

Olen kotoisin Rovaniemen maalaiskunnasta, Oikaraisen kylästä. Sukunimeni polveutuu samalla kylällä asuneilta esi-isiltä ja -äideiltä. Asun tällä hetkellä Rovaniemen keskustassa ja haaveenani on muuttaa jonakin päivänä takaisin maalle.

- Millainen on filosofian sukupuoli?

Filosofian sukupuoli on perinteisesti ollut hyvin miehen. Miehisyyttä taas on liitetty järkeen, rationaalisuuteen. Naiseutta, joka on liitetty tunteisiin, on pidetty jostain syystä vähempiarvoisena kuin mieheyttä. Onneksi tämä dikotomia on alkanut murtua ja sen myötä myös naiset ja naiseus ovat saamassa tukevampaa jalansijaa filosofian kentällä.

- Filosofian historia on kuorrutettu kuuluisilla miehillä. Missä naiset luuraavat, jos luuraavat?

Niin, siinäpä se. Onhan siellä naisiakin ollut, mutta heidän ajatuksiansa ei syystä tai toisesta ole julkaistu niin laajassa mittakaavassa kuin miesten. Äskettäin huomasin ilokseni, että viime vuonna on ilmestynyt kirja Edith Steinistä, joka toimi aikanaan Edmund Husserlin assistenttina.

- Valista meitä lyhyellä fenomenologian määritelmällä.

Fenomenologia on itsessään sisällöllisesti sisällötön metodi, asenne, pyrkimys tai liike, jolla pyritään kokeuksiin liitettyjen merkitysten kautta hahmottamaan ilmiön tai asian olemusta.

- Täydennä lause: ...poeettinen kieli on ruumiinfenomenologiaa:

*tyylisi väreilee ruumissasi, sen pinnalla.
eleet, ilmeet, ruumiin asennot
puhuvat sinua.
älä sano mitään
olet alati äänessä muutenkin.*

- Olet löytänyt Maurice Merleau-Pontyn - tai päinvastoin. Milloin, missä ja miten tämä tapahtui?

Alunperin tutustuin Merleau-Pontyn ajatteluun Sara Heinämaan väitöskirjan kautta. Merleau-Pontyn ruumiinfenomenologia toimii osaltaan yhden väitöskirjani keskeisimmän käsitteen, sukupuolen tyylin lähtökohtana. Itse olen kiinnostunut muun muassa siitä, mitä Merleau-Ponty ajattelee kielestä alkuperäisimmillään.

- Platon, Kant vai Husserl?

Niin, missä ne naiset filosofian kentällä luuraavatkaan? Näistä valitsisin ehkä Husserlin, sillä hänen ratkaisematon konstruktionsa fenomenologiasta on kiinnostava.

- Mihin piirret filosofian ja filosofoinnin välisen rajan?

Filosofia viittaa tieteeseen, viisauden rakastamiseen, kaikkien tieteiden äitiin.

Filosofointi viittaa filosofian harjoittamiseen, omakohtaiseen ja/ tai yhteisössä tapahtuvaan asioiden kriittiseen kyseenalaistamiseen ja pohtimiseen, ihmettelyyn.

- Esitä mieltäsi painava kysymys.

Kysymyksen sijaan esitän toivomuksen siitä, että ihmiset löytäisivät tiensä AGONin toimintaan mukaan. Järjestämme esimerkiksi joka kuukausi filosofisia keskustelutilaisuuksia, joissa etukäteen sovitun alustuksen jälkeen keskustellaan aiheen herättämistä näkökulmista. Toivottan kaikki lämpimästi tervetulleiksi!

- Ensimmäinen journalistinen haastattelusi AGONin puheenjohtajana on lopussa. Jännittikö?

Ei jännittänyt.